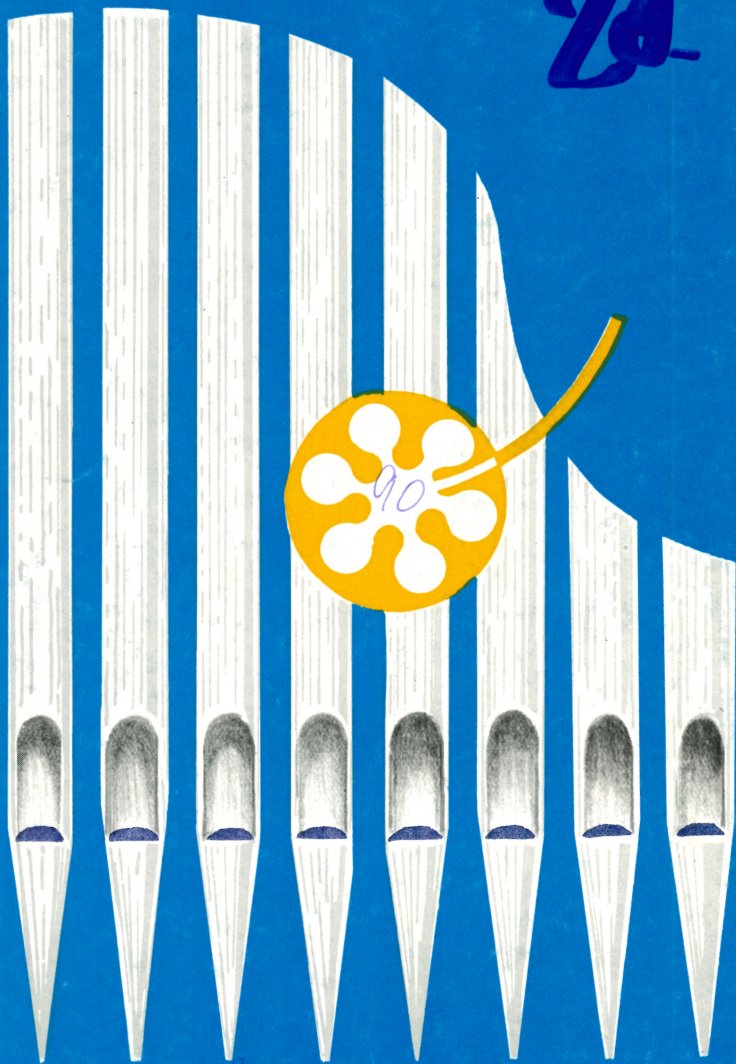

20.

20

**MEDZINÁRODNÝ
ORGANOVÝ FESTIVAL**

NÁRODNÝ VÝBOR MESTA KOŠÍC
SLOVKONCERT, čs. umelecká agentúra
ŠTÁTNA FILHARMÓNIA KOŠICE

Medzinárodný hudobný festival
XXXV. KOŠICKÁ HUDOBNÁ JAR

XX. MEDZINÁRODNÝ ORGANOVÝ FESTIVAL

4.—19. mája 1990

Festival sa koná pod záštitou

Ministerstva kultúry SR

Košice, mesto s veľkou kultúrnou tradíciou bolo vždy aj centrom hudobného diania. Nie som hudobný vedec ani historik, ale viem, že jedným z hudobných centier mesta bola aj gotická katedrála sv. Alžbety, kde v minulosti pôsobili významní hudobní skladatelia — organisti. Ale nielen Košice, vlastne celé územie Spiša, Prešov, Bardejov, Štítnik, Jasov a ďalšie mestá a mestečká v našom kraji boli známe vysokou hudobnou kultúrou, ktorú v tej dobe reprezentovali miestni organisti — skladatelia a ktorá zväčša zaznievala v našich prekrásnych chrámoch. Keď v Dóme sv. Alžbety bol inštalovaný nový organ, keď sa začalo uvažovať aj o stavbe organu v koncertnej sieni Domu umenia, vďaka o renesancii organovej hudby a majúc pochopenie vedenia ŠF, nič nestálo v ceste založiť Medzinárodný organový festival.

Neobmedzili sme sa len na Košice, prvý ročník festivalu prebiehal vlastne na území celého nášho kraja. Škoda, že už ďalšie ročníky sa obmedzili len na Košice. Dúfajme, že ďalší ročník nášho festivalu znova nadviaže na túto tradíciu. Problémom ostáva však kvalita, údržba nástrojov. Máme veľmi veľa vynikajúcich interpretov, skladateľov, ale hriechne sa zanedbala výchova organárov. Starat' sa o kultúrne pamiatky — teda aj historické organy — považujem za prvoradú úlohu. Pre náš festival bolo napísaných veľa nových skladieb od súčasných slovenských a českých skladateľov. Podporovať súčasnú tvorbu pre organ, ale zároveň oboznamovať a interpretovať diela starších skladateľov — organistov, ktorí pôsobili najmä v našom regióne, považujem za rovnako dôležité. Som presvedčený, že naši hudobní vedci, historici nás v tejto myšlienke podporia a „vytiahnu z archívu“ veľa prekrásnej hudby.

Dovolím si tvrdiť, že aj vďaka organovému festivalu sa Košice a aj celý náš kraj dostal do vedomia hudobnej Európy. Každý umec obdivuje historické centrá našich miest, naše chrámy, našu kultúru a hoc' predtým dlho hľadal na mape Československa Košice, teraz sa vždy rád vracia k nám, propaguje nás a ľutuje len, že pre krátkosť času nemôže všetko vidieť a počuť. Keby sme zreštaurovali naše historické nástroje, dali do poriadku nástroje novšie a nové, rozmiestnili náš festival do celého kraja, vzniklo by asi niečo, čo nemá v Európe obdobu.

Ja som presvedčený, že sa nam to p

IVAN SO

dramaturg Medzi ľudského
organového festivalu

MEDZINÁRODNÝ ORGANOVÝ FESTIVAL 1970—1989

Organ je tým nástrojom, ktorý si svojím bohatým a špecifickým zvukovým charakterom získal povesť takmer univerzálneho hudobného nástroja. Ovpľyňoval hudobný ráz celých epoch, svojou zložitou stavbou predstavoval vrchol nástrojárskej šikovnosti a odkrýval ľudstvu veľkú paletu tónových farieb. Ako reprezentatívny zvukový nástroj sa na dlhý čas stal utvárajúcim činiteľom a zaujal veľa skladateľských generácií rôznych štýlových období. Napriek dlhej existencii a bohatému vývoju nestalo sa organové umenie nikdy takým populárnym a blízkym ako ostatné interpretačné umenia. Organ si dokázal zachovať medzi hudobnými nástrojmi svoj kráľovský, neprístupný a trochu tajomný majestáť. Neponúka sa a ostáva krásou, ktorá nás vždy núti skloniť hlavu pred jeho majestáťom. Príležitosťou na toto konštatovanie je ohlas organových koncertov, aj tohtoročný Medzinárodný organový festival. S príjemným pocitom môžeme konštatovať, že Košice sa stali významným organovým centrom v Československu. Na tunajších koncertoch sme privítali mnohých významných európskych a domácich organistov, ktorí patria k špičkovým predstaviteľom organového umenia svojich krajín. Programy ich koncertov priniesli široký prehľad hudby baroka, romantizmu a hudby 20. storočia. Dramaturgická progresivita, veľký ohlas medzi obecnstvom, nové možnosti pre slovenskú hudbu v ohľade dramaturgickom i koncepcnom, vynikajúce výkony jednotlivých organistov, účasť slovenských a českých organistov, to sú najpodstatnejšie znaky tohto jedinečného umeleckého podujatia na východnom Slovensku. Organové koncerty v Košiciach prešli po oslobodení dvoma etapami: do roku 1963 a od roku 1964 dodnes. Za medzník týchto etáp sme zvolili príchod absolventa organovej triedy prof. J. Reinbergera z pražskej Akadémie múzických umení — Ivana Sokola roku 1964 do Košíc. Jeho príchod a neskorší vznik Štátnej filharmónie sa stali jedným z medzníkov obohatenia organových koncertov. Práve umeleckou a organizátorskou prácou Ivana Sokola sa život v organovom koncertnom umení rozprúdil naplno. Sokol sa vypracoval na jednu z významných umeleckých osobností slovenského hudobného umenia, osobnosťou s veľkým repertoárom a vynikajúcou pripravenosťou na umeleckú dráhu. Osobnosť Ivana Sokola zlučuje v sebe nielen tvorivého umelca, ale aj organizátora organového diania v Košiciach a má svoje pevné miesto v zahraničnom

a domácom dosahu. Jeho prvé organové koncerty mali premyslenú dramaturgiu a medzi poslucháčmi vynikajúcu odozvu. Jeho koncert dňa 21. mája 1966 bol prvým organovým koncertom Košickej hudobnej jari. Prvými zahraničnými organistami boli Andreas Buschniakowski z Lipska (1966), Guy Bovet (1967), Alf Linder (1967), Josef Bucher (1969), Jozef Sluys (1969), ktorí predviedli pred početným publikom diela J. S. Bacha, C. Francka, M. Regera, ale aj tvorbu domácu, čím dramaturgicky predchádzali Medzinárodný organový festival. V máji 1969 získali Košice kvalitný organ, ktorý inštalovali v Dóme sv. Alžbety, a tým sa dostala organová hudba v našom meste na vyšší technický a umelecký stupeň. Od roku 1969 až do inštalovania organa v koncertnej sieni Štátnej filharmónie (1977) sa všetky organové koncerty konali v Dóme sv. Alžbety. Interiér starobylej košickej gotickej katedrály, zvuky organa, znásoberné výbornou akustikou — prispievali k vysokým umeleckým zážitkom z organových koncertov, ktoré si v mesiac získali veľkú popularitu. Svedčí o tom vysoká návštevnosť, predovšetkým mládeže. Nebolo raritou, že počet návštevníkov vysoko prevyšoval kapacitu Dómu.

K pozoruhodným koncertom patrili nesporne organové koncerty v rokoch 1973—76, na ktorých Ivan Sokol predviedol súborné dielo J. S. Bacha, Felixa Mendelssohna-Bartholdyho a v roku 1977 cyklus dvanástich organových koncertov G. F. Händla. K tomu treba pridať množstvo skladieb slovenských skladateľov, ktoré uviedol buď premiérov, alebo ako reprízu na jednotlivých koncertoch. Dalším podnetným činom pri rozvoji organového umenia bolo inštalovanie nového organa v Dome umenia. Košická kultúrna obec dostala vzácny dar, koncertný organ, ktorý obohatil estetický vzhľad koncertnej siene, zlepšil jej akustiku, citlivo zapadol do interiéru a unobil z Domu umenia skutočný stánok umenia. Organ so 49 registrami, s dvoma nracími stolmi je vynikajúco vybavený nielen v oblasti tónovej, ale aj registračnej a poskytuje všetko na dokonalé uvedenie sólistu. Inštalovanie organa do koncertnej siene sprístupnilo koncertnému obecnstvu ďalšie bohatstvo organovej hudby koncertantného typu a symfonickej tvorby so spoluúčasťou organa. Pri jeho inštalovaní účinkovali F. Klinda, I. Sokol a sovietsky organista L. Dygris.

Vyvrcholením kvantitatívneho a kvalitatívneho rastu organových koncertov v Košiciach je Medzinárodný organový festival, ktorý od roku 1970 je súčasťou Košickej hudobnej jari. Organové koncerty a Medzinárodný organový festival si našli pevné miesto v hudobnom živote a stali sa neodmysliteľnou súčasťou celkového kultúrno-spoločenského

diania. Zo skromných začiatkov sú to dnes veľkolepé podujatia, ktoré si našli priaznivú odozvu medzi obecnstvom. Organizátorom týchto podujatí je Národný výbor mesta Košíc, Štátna filharmónia Košice a organový umelec Ivan Sokol. Vznik takýchto veľkolepých podujatí, akým je aj Medzinárodný organový festival, je podmienený dobrým koncertným nástrojom, usporiadajúcou ustanovitzňou a v neposlednom rade určitou tradíciou. Hlavných aktérov a iniciátorov v hnutí za MOF viedla k realizácii týchto zámerov skutočnosť, že východné Slovensko má veľa krásnych miest s historicky cennými organmi (Kežmarok, Spišská Nová Ves, Bardejov, Prešov, Švedlár, Štítnik, Levoča), takže sú tu výborné podmienky uskutočňovať takéto podujatia, ktoré majú širší dosah ako iba poskytnúť hudobný zážitok, pretože vplývajú na estetickú výchovu a najmä na propagáciu kultúrnych pamiatok celého východného Slovenska. Využitím čarokrásnych kultúrno-historických lokalít sa znásobuje i atraktivnosť programu.

Prvý Medzinárodný organový festival sa konal v dňoch 18. mája až 8. júna 1970 a bol rozhodujúcim medzníkom na začatej ceste. Účinkovali na ňom poprední slovenskí, českí, nemeckí, poľskí a iní zahraniční umelci. Festival sa stretol s veľkým úspechom, a preto bolo možno pokračovať v jeho organizovaní. Pozornosť sa venovala výberu účinkujúcich a dramaturgickému plánu, ktorý si kládol progresívne ciele, t. j. dať možnosť vypočuť si nielen tradičné diela organovej literatúry, ale predovšetkým uviesť diela národnej kultúry a diela hudby dvadsiateho storočia, ktorá má v organovej literatúre bohaté zastúpenie. Hoci dramaturgia venovala pozornosť všetkým štýlovým obdobiam, predsa bolo badať uprednostňovanie hudby baroka a autorov dvadsiateho storočia. Plne sa potvrdilo, že vrcholným zjavom v organovej literatúre je dielo J. S. Bacha a takmer žiaden interpret ho vo svojom repertoári nevynechal. Druhý ročník festivalu sa mal uskutočniť v roku 1971, avšak na odporúčanie ideologického oddelenia KV KSS ho prechodne pozastavili. Hlavnou príčinou prerušenia festivalu bola skutočnosť, že koncerty prebiehali v Dóme sv. Alžbety a v ďalších chrámových priestoroch. Vzhľadom na to, že v Košiciach ani inde na východnom Slovensku nebola koncertná miestnosť s inštalovaným organom, prebiehal druhý ročník MOF opäť v Dóme sv. Alžbety v Košiciach od 12. 5. do 29. 5. 1972. Podľa vyjadrenia všetkých zahraničných hostí mal vysokú spoločenskú i umeleckú úroveň, porovnateľnú so známymi medzinárodnými organovými festivalmi.

Organový život a Medzinárodný organový festival v Košiciach treba sledovať z dvoch stránok: zo stránky samot-

ného rozvoja organového života, ale aj zo stránky rastu schopnosti poslucháčov vnímať organovú hudbu. Dramaturgické plány MOF sa snažili o progresivitu dramaturgickej línie. I keď sú na výber skladieb rozličné hľadiská, na všetkých koncertoch festivalu odznali umelecky hodnotné dramaturgické celky. Výkony účinkujúcich a voľba programu potvrdili dramaturgický zámer festivalu — umožniť obecenstvu čo najväčší rozhľad v organovej literatúre a priblížiť všetky tónové výrazové a tvárne zložky organovej hry. Koncerty festivalu poskytli priaznivcom organovej hry možnosť nielen vypočuť si tradičné diela organovej literatúry, ale aj oboznámiť sa s národnými kultúrami jednotlivých interpretov a preniknúť i do hudby dvadsiateho storočia. Tieto tri orientácie sa stali hlavnými požiadavkami na voľbu interpretovaných skladieb. Medzi často hrané diela organovej literatúry patrili romantické skladby C. Francka, M. Regera, F. Mendelssohna-Bartholdyho, F. Liszta. Veľká pozornosť sa venovala najmä dielu C. Francka, ktorého skladby sa hrali takmer každý rok. Roku 1972 si dramaturgia festivalu skladbami C. Francka: Fantázia A dur, Prelúdium, fuga a variácie h mol pripomenula jeho 150. výročie narodenia. Dramaturgia dávala prednosť starým i novým skladbám autorov, ktorých krajinu interpret zastupoval, čím sa poslucháč obohacoval o poznanie skladieb národných kultúr. Poľský organista J. Serafin venoval v programe svojho koncertu (12. 5. 1972) najväčšiu pozornosť starej poľskej hudbe — uvedení boli J. Sowa, J. Rohaszewski. J. Jargoň hral diela staršej, ale aj súčasnej poľskej hudby — na repertoári boli N. Cracoviensis, P. Zeleskowski, J. Machl. Španielsky organista E. Elizondo interpretoval (26. 5. 1973) staršiu španielsku hudbu — A. Cabezona, A. Sola, M. Sostoa, J. J. Cabanillesa, T. Carbisu. V tomto výčte môžeme pokračovať aj pri koncertoch ostatných zahraničných organistov. Tak sme mali možnosť počuť diela z tvorby švédskych, maďarských, sovietskych, fínskych a iných skladateľov.

Hoci takmer všetky diela, ktoré sa interpretovali na organových koncertoch, odznali v Košiciach po prvýkrát, je potrebné uviesť premiérové predvedenia, ktoré znamenali obohatenie žánrovej palety hudobného života. Podstatným znakom festivalu je uvádzanie premiér skladieb slovenských skladateľov — T. Salva: Litanie Lauretanae, Musica in memoriam A. Honegger, J. Hatrík: Monumento malincolnico, J. Grešák: Orgelbuch pre Ivana Sokola, Organová symfónia, J. Zimmer: Komorný koncert pre organ portatív a sláčikový orchester op. 102, E. Suchoň: Dve prelúdiá v starom slohu pre organ, sláčikový orchester a tym-

pany z cyklu Kaleidoskop, J. Hatrík: Organová hudba 1981, J. Malovec: Quasi una sonata per organo solo, T. Salva: Symfónia pastoralis in E pre sólo anglický roh, trúbku, tympany, organ a sláčikový orchester.

Veľkým dramaturgickým prínosom MOF je spoluúčinkovanie sólistov, ktorých výkony prispievajú k pestrosti a obohateniu jednotlivých programov. Zvuková kombinácia organa s iným sólovým nástrojom alebo ľudským hlasom sa prvýkrát uskutočnila na treťom ročníku. Spoluznejúcimi nástrojmi boli husle, flauta, trúbka, gitara a pridružil sa aj spev. Prínosom je aj spoluúčasť orchestra Štátnej filharmónie.

Dramaturgickým prínosom MOF bolo zaradenie improvizácie do programov koncertov, čím sa perjavila snaha oživiť staré formy organových koncertov. Hoci improvizácia je na organových koncertoch v porovnaní s minulosťou, žiaľ, zriedkavá, počas jednotlivých ročníkov MOF malo košické publikum možnosť vypočuť si ju na viacerých výstupeňoch predovšetkým zahraničných umelcov. J. A. Keizer improvizoval na tri témy dané z obecnstva, J. E. Köhler improvizoval na témy košických skladateľov, K. R. Böhme dokázal svoje improvizáčne kvality improvizovaním na tému z Grešákovej Zuzanky Hraškovie, H. G. Wauer improvizoval na témy dané z obecnstva.

Česká organová hudba sa uvádzala v programoch MOF často, čím bol podaný obraz o bohatej organovej tradícii a rozvíjaní skladateľského odkazu, ale i dosahu českej organovej školy. Všetky hudobno-historické obdobia boli zastúpené svojimi reprezentantmi — B. M. Černohorský, J. Zach, K. B. Kopřiva, J. K. Kuchař, J. Linek a iní, ale predovšetkým skladby súčasných českých autorov — P. Eben, O. Mácha, E. Hlobil, M. Sokola a ďalší.

Medzinárodný organový festival obohatili aj premiéry skladieb iných autorov. Dňa 15. 5. 1975 odznela premiéra skladby Contour Flexible od G. Lampeho a švédsky organista Stig Gustav Schönberg uviedol premiéru vlastného Koncertu pre organ a orchester op. 100.

Doterajších XIX. ročníkov Medzinárodného organového festivalu ukázalo, že organové umenie má v Košiciach svojich nadšencov, ktorí túžia po umelecky hodnotnom zážitku. Dnes už je bežné, že jednotlivé koncerty sú bohato navštvívené a že medzi poslucháčmi prevládajú mladí ľudia. Citlivý výber účinkujúcich umelcov, premyslená dramaturgia, a práca dramaturga festivalu Ivana Sokola prinášajú pozitívne výsledky. Medzinárodný organový festival si našiel pevné miesto v hudobnom živote mesta a stal sa neodmysliteľnou súčasťou kultúrno-spoločenského diania.

ŠTEFAN ČURILLA

HOSTUJÚCI UMELCI A TELESÁ
NA MEDZINÁRODNOM ORGANOVOM FESTIVALE
1970—1989

ORGANISTI ČSSR

ALEŠ BARTA							1989
EMÍLIA DZEMJANOVÁ						1984	1989
ERIKA HAHNOVÁ							1980
KATARÍNA HANZELOVÁ							1986
JAN HORA							1976
Dr. FERDINAND KLINDA				1979	1982		1985
KAMILA KLUGAROVÁ							1986
JÁN VLADIMÍR MICHÁLKO							1989
JOSEF PUKL						1976	1987
VÁCLAV RABAS						1976	1981
Dr. JIŘÍ REINBERGER							1970
JIŘÍ ROPEK							1977
VLADIMÍR RUSÓ							1973
IRMA SKÚHROVÁ							1977
IVAN SOKOL	1972	1976	1977	1978	1979		1980
	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
PETER SOVADINA					1978	1980	1983
ZLATICA SUCHÁNKOVÁ						1978	1984
IMRICH SZABÓ					1984	1988	1989
MILAN ŠLECHTA							1974
ALENA VESELÁ						1975	1985
ANNA ZÚRIKOVÁ			1978	1981	1984		1987

ZAHRANIČNÍ

CHRISTOPH ALBERT (NDR)							1988
MARIA BAJDANOVÁ (BĽR)							1983
LEON BATOR (PĽR)						1976	1979
CHARLES BENBOW (V. Británia)							1973
NEITHARD BETHKE (NSR)						1980	1983
KAREL REINE BÖHM (NDR)							1975
GUY BOVET (Švajčiarsko)							1978
JOSEF BUCHER (Švajčiarsko)				1975	1982		1986
PIER PAULO BUTI (Taliansko)							1989
LEOPOLD DIGRYS (ZSSR)							1975
OLIVIER EISENMANN (Švajčiarsko)							1985
ZSUZSA ELEKES (MĽR)							1983
ISTVÁN ELLA (MĽR)							1979
ESTEBAN ELIZONDO (Španielsko)							1972
ALEXANDER FISEJSKIJ (ZSSR)							1985

JOACHIM GRUBICH (PĽR)				1976
FELIX GUBSER (Švajčiarsko)				1989
HENRY GWARDAK (PĽR)				1988
MARJATTA HANNULA (Fínsko)				1978
MATTI HANNULA			1978	1982
HANS HASELBOCK (Rakúsko)			1979	1985
MARTIN HASELBOCK (Rakúsko)			1981	1984
WALTER HILLSMAN (V. Británia)				1983
HERBERT MANFRED HOFFMANN (NSR)				1987
PETER HURFORD (V. Británia)				1972
OLEG JANČENKO (ZSSR)				1977
JAN JARGOŇ (PĽR)				1973
JOSE ENRIQUE AYARE IARNE (Španielsko)				1976
JOZSEF KARPÁTY (MĽR)				1977
ARIE J. KEIJZLER (Holandsko)				1977
GARRI KONIAJEV (ZSSR)				1989
ENDRE KOVÁCS (MĽR)				1985
JOHANNES ERNST KÖHLER (NDR)				1974
MAREK KUDLICKÝ (PĽR)				1977
GÁBOR LEHOTKA (MĽR)				1980
ANDRÉ LUY (Švajčiarsko)				1981
GIEDRE LUKŠAITE (ZSSR)				1974
ERIK LUNDQUIST (Švédsko)		1974	1976	1979
MAURZYC MERUNOWICZ (PĽR)				1986
EDUARD OGANESIAN (ZSSR)				1987
MIROSLAW PIETKIEWICZ (PĽR)			1978	1987
JOZEF SERAFIN (PĽR)			1972	1984
GISBERT SCHNEIDER (NSR)	1970	1974	1981	1988
EKKEHARD SCHNECK (NSR)				1989
ARNO SCHÖNSTEDT (NSR)				1981
STIG GUSTAV SCHÖNBERG (Švédsko)				1982
HANNS CHRISTOPH SCHUSTER (NSR)				1977
CLAUDIA TERMINIOVÁ (Taliansko)			1984	1988
BEN VAN OOSTEN (Holandsko)				1983
HANS GÜNTER WAUER		1977	1980	1985
AMADEUS WEBERSINKE (NDR)				1986

ORCHESTRE:

ČESKOSLOVENSKÝ KOMORNÝ ORCHESTER				1989
ŠTÁTNA FILHARMÓNIA KOŠICE	1976	1977	1978	1979
	1980	1982	1983	1984
	1985	1986	1988	1989
ŠTÁTNE DIVADLO KOŠICE				1987
ŠTÁTNY KOMORNÝ ORCHESTER ŽILINA			1981	1982
SLOVENSKÝ KOMORNÝ ORCHESTER			1980	1987

ZBORY:

MIEŠANÝ ZBOR MESTA BRATISLAVY							1986
MIEŠANÝ ZBOR ŠD V KOŠICIACH							1984
SLOVENSKÝ FILHARMONICKÝ ZBOR					1978		1984
SLOVENSKÍ MADRIGALISTI							1970
BRATISLAVSKÝ KOMORNÝ ZBOR							1979
KOŠICKÝ SPEVÁCKY ZBOR UČITEĽOV							1989

DIRIGENTI:

ZDENĚK BÍLEK							1985
OLIVER DOHNÁNYI				1982		1985	1986
LADISLAV HOLÁSEK						1970	1979
ANTAL JANCISOVICS (MER)							1988
GABRIEL PATÓCS							1980
BYSTRÍK REŽUCHA	1976	1977	1978	1979		1981	1984
ŠTEFAN RÓBL						1978	1983
RÓBERT STANKOVSKÝ						1987	1989
Dr. OTAKAR STEJSKAL							1989
SVETOZÁR ŠTÚR							1983
JÁN VALTA						1981	1982
BOHDAN WARCHAL							1987
RICHARD ZIMMER					1984	1986	1988

ZBORMAJSTRI:

PAVEL BAXA							1984
LADISLAV HOLÁSEK							1986
VALENTIN ILJIN (ZSSR)							1978
KAROL PETRÓCZI							1989
JÚLIA RÁCZOVA							1984

INŠTRUMENTÁLNI SÓLISTI:**FLAUTA**

MILOŠ JURKOVIČ							1975
PAVEL PUKL							1986

HOBOJ — ANGLICKÝ ROH

TASKIN ORAY (Turecko)							1981
JIRÍ HEBDA							1985

GITARA

JOZEF ZSAPKA 1975

SPEVÁCI

MARTA BEŇAČKOVÁ			1989
MARTIN BABJÁK			1989
ELENA HANZELOVÁ			1979
NINA HAZUCHOVÁ			1970
MÁRIA KOBIELSKA-TKADLČIKOVÁ			1989
VOJTECH KOCIÁN	1979	1986	1989
SERGEJ KOPČÁK			1979
FRANTIŠEK LIVORA			1979
MILADA MARŠALKOVÁ			1978
PETER MIKULÁŠ	1979	1984	1986
ĽUBICA ORGONÁŠOVÁ			1983
DAGMAR PECKOVÁ		1979	1986
VĚRA SOUKUPOVÁ			1973
VIKTÓRIA STRACENSKÁ			1984
BRIGITA ŠULCOVÁ		1978	1984
ANTON ŠVORC			1978
JIRÍ ZÁHRADNÍČEK			1978
ĽUDMILA ZUBALOVÁ			1986

HUSLE

EVA LUSTIGOVÁ			1989
EVA SURBA-JARGOŇOVÁ (PLR)			1973

VIOLA

JOZEF KÝŠKA			1982
-------------	--	--	------

VIOLONČELO

MARGITA FLESSIGOVÁ			1989
--------------------	--	--	------

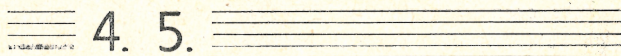
TRÚBKA

VLADIMÍR KEJMÁR	1973	1974	1979
-----------------	------	------	------

FELIX FRIEDRICH študoval najprv cirkevnú hudbu v Drážďanoch a neskôr vo Weimare, kde absolvoval v roku 1971 (hru na organe v triede prof. J. E. Köhlera). Na improvizačnej súťaži vo Weimare v roku 1971 získal 1. cenu a v roku 1972 sa prebojoval do finále IV. medzinárodnej súťaže J. S. Bacha v Lipsku. V roku 1976 sa stal zámocným organistom v Altenburgu. V zahraničí hosťoval v mnohých kultúrnych centrách.

PIATOK

19.30
Dom umenia

OTVÁRACÍ KONCERT

FELIX FRIEDRICH — organ
NDR

JOHANN LUDWIG KREBS (1730—1780)

Fúga na meno B-A-C-H
Tri chorálové transkripcie
Prelúdium a fúga D dur

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685—1750)

z Klavírných cvičení — 3. diel
Tri transkripcie Kynie BWV 669—71
Prelúdium a fúga Es dur 552

— — — — —
JIRÍ GEMROT (1957)

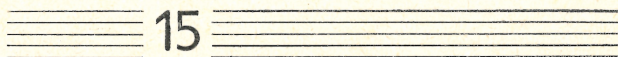
Altenburské fantázie pre organ

CAMILLE SAINT-SAËNS (1835—1921)

Rapsódia, op. 7 ľ. 2

EUGENE GIGOT (1844—1925)

Toccata

Írsky organista GERARD GILLEN je titulárnym organistom katedrály v Dubline a súčasne pôsobí ako pedagóg na Maynooth University. S vyznamenaním absolvoval univerzitu v Dubline, v Oxforde a Kráľovské hudobné konzervatórium v Antverpách, kde študoval pod vedením Flora Peetersa. G. Gillen uskutočnil stovky koncertov po Európe a Amerike, spolupracoval ako sólista s RTE Symphony and Concert Orchestras (Symfonický a koncertný orchester írskeho rozhlasu a televízie) s Novým írskym komorným orchestrom, s Ulsterským orchestrom a Poľským komorným orchestrom. V období 1978—1984 bol umeleckým riaditeľom Medzinárodného organového festivalu v Dubline. V roku 1984 mu Vatikán udelil titul rytiera rádu sv. Gregora.

PONDELOK

20.00
Dóm sv. Alžbety

DRUHÝ KONCERT

GERARD GILLEN

Írsko

LOUIS MARCHAND (1669—1732)

Grand dialogue in C

JOHN STANLEY (1713—1786)

Voluntary, op. 5 č. 7

VILLIEM BOYCE (1710—1779)

Voluntary in D

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685—1750)

Toccata a fuga F dur BWV 540

CÉSAR FRANCK (1822—1890)

Pièce heroique

RAYMOND DEANE (1952)

Idols 1971

CÉSAR FRANCK (1822—1890)

Grande pièce symphonique, op. 17

Andantino serioso

Allegro ma non troppo e maestoso

Andante, Scherzo — Allegro, Andante

Finale

EDUARD OGANESIAN študoval na Moskovskom štátnom konzervatóriu P. I. Čajkovského v triede prof. L. Rojzmana (hra na organe) a M. Voskresenského (hra na klavíri). Svoje interpretačné umenie zdokonaľoval počas aspirantúry na Moskovskom konzervatóriu (taktiež v triede prof. Rojzmana). V súčasnosti je umelec sólistom Litovskej štátnej filharmónie. Ťažisko jeho rozsiahleho repertoáru tvorí organová tvorba J. S. Bacha. V programoch jeho koncertov sa pravidelne objavujú mená Buxtehudeho, Couperina, Mozarta, Regera, Bruhnsa, Liszta a mnohých iných. Eduard Oganesian často spolupracuje s huslistom Levonom Ambarcumianom.

JÁN VLADIMÍR MICHALKO sa narodil v Mysleniciach. Po maturite na gymnáziu študoval organ na bratislavskom Konzervatóriu u prof. I. Skuhrovej. V rokoch 1972—1973 študoval na Vysokej škole v Mníchove u prof. K. Richtera a zároveň aj na univerzite. Svoje štúdiá ukončil v roku 1978 na VŠMU v Bratislave u prof. Dr. F. Klindu. Už počas štúdií sa úspešne zúčastnil na viacerých medzinárodných súťažiach (Lipsko, Praha, Norimberg), ako i na majstrovských interpretačných a improvizáčnych kurzoch (NDR, Holandsko, Francúzsko). V jeho repertoári sú zastúpené diela skladateľov rôznych období a štýlov. Veľkú pozornosť venuje aj štúdiu skladieb súčasných slovenských skladateľov. Koncertoval v NDR, NSR, ZSSR, Fínsku a i.

UTOROK

19.30
Dom umenia

TRETÍ KONCERT

ŠTÁTNA FILHARMÓNIA KOŠICE

RICHARD ZIMMER — dirigent

EDUARD OGANESIAN — organ, ZSSR

GERARD GILLEN — organ, Írsko

JÁN VLADIMÍR MICHALKO — organ

GEORG FRIEDRICH HÄNDEL (1685—1795)

Koncert pre organ a orchester A dur,

op. 7 č. 2

Ouvertura

A tempo ordinario

Organo ad libitum

Allegro

Koncert pre organ a orchester g mol,

op. 4 č. 1

Larghetto e staccato

Allegro

Andante

JÁN ZIMMER (1926)

Concerto polifonico pre organ a orchester

KAMILA KLUGAROVÁ sa narodila v Brne, kde taktiež vyštudovala konzervatórium u prof. Jozefa Černockého a prof. Jozefa Pukla a Janáčkovu akadémiu múzických umení u prof. Aleny Veselej. Štúdium završila umeleckou ašpirantúrou na Akadémii múzických umení v Prahe u prof. Milana Šlechtu. Okrem toho absolvovala majstrovské kurzy u prof. Flora Peetersa, prof. Antona Heillera, prof. Wenera Jacoba a prof. Daniela Rotha.

Po úspešnej účasti na celoštátnych súťažiach a víťazstve v Interpretáčnej súťaži ČSR sa stala laureátkou medzinárodných súťaží Pražskej jari a v Bologni.

Pravidelne koncertuje v Československu a podnikla viackrát umelecké turné po väčšine európskych krajín. Nahráva pre rozhlas a televíziu doma i v zahraničí a spolupracuje s gramofónovými vydavateľstvami Opus, Panton a Supraphon.

10. 5

ŠTVRTOK

20.00
Dóm sv. Alžbety

ŠTVRTÝ KONCERT

KAMILA KLUGAROVÁ

organ

FRANTIŠEK BALÚN

recitácia

PETER EBEN (1929)

Jób pre organ

Osud

Vernosť v nešťastí

Prijatie utrpenia

Túžba po smrti

Zúfalstvo a rezignácia

Tajomstvo stvorenia

Pokánie a prehliadnutie

Naplnenie života

21

MAGDALENA CZAJKA sa narodila vo Wroclavi. Na Vysokej hudobnej škole študovala hudobnú réžiu u prof. Antoniho Karužasa a v roku 1983 absolvovala hru na organe u doc. Andrzeja Chorošiňského. Zúčastnila sa na majstrovských kurzoch, ktoré viedli prof. Flor Peeters, prof. dr. Michael Schneider a prof. Zsigmond Szathmáry. V rokoch 1983—84 ako štípendistka francúzskej vlády absolvovala jednoročné štúdium v majstrovskej triede prof. Daniela Rotha v Paríži a v Strassburgu. V roku 1984 získala Prix Superieur na Národnom konzervatóriu v Strassburgu. Hostuje často nielen doma, ale i v zahraničí — vo Francúzsku, NSR, Švajčiarsku, Švédsku a i. Nahráva pre poľské i zahraničné spoločnosti.

12. 5.

SOBOTA

19.30
Dom umenia

PIATY KONCERT

MAGDALENA CZAJKA

organ
Poľsko

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685—1750)

Sonáta G dur, BWV 530

Vivace

Lento

Allegro

MAX REGER (1873—1916)

Fantázia a fuga d mol, op. 135 b

PETER EBEN (1929)

Z Nedeľnej hudby (Fantázia a Finale)

— — — — —
JULIUS REUBKE (1834—1858)

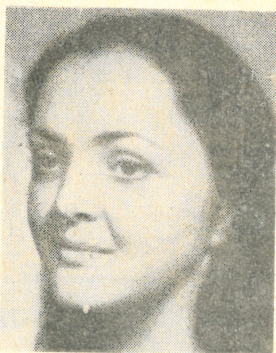
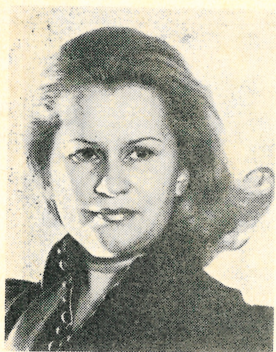
Sonáta — Žalm 94

MAURICE DURUFLÉ

Suita, op. 5

Prelúdium a Toccata

23

BRIGITA ŠULCOVÁ patrí medzi naše popredné koncertné speváčky. Študovala na pražskom konzervatóriu, kde na seba upútala pozornosť svojím krásnym tmavšie zafarbeným sopránom. Bezpečne ovláda svoj kultivovaný hlas a hravo zdoláva intonačné, rozsahové, rytmické a výrazové nástrahy i najnáročnejších súčasných skladieb. Jej široký repertoár obsahuje piesňovú a kantátovú tvorbu baroka, klasicizmu, romantizmu, no najviac sa venuje hudbe 20. storočia. Často vystupuje aj na scéne ND, spolupracuje s rozhlasom, gramofónovými závodmi i televíziou. Premiérovo uviedla mnoho piesní súčasných skladateľov, z ktorých niekoľko bolo priamo jej venovaných.

MARTA BEŇÁČKOVÁ patrí medzi reprezentantov mladého slovenského vokálneho umenia. Jej interpretačné schopnosti predovšetkým v oblasti koncertantného repertoáru sa naplno prejavili až po skončení štúdií. Ako komorná speváčka upútava v súčasnosti pozornosť nielen krásnym hlasovým materiálom a jeho mohutným fondom, ale aj ako muzikálna a citlivá interpretka bohatých výrazových schopností. Na celoštátnej speváckej súťaži Mikuláša Schneidera-Tirnavského získala v r. 1985 2. cenu ako aj osobitnú cenu Českého hudobného fondu. Predstavila sa na Prehliadke mladých koncertných umelcov v Trenčianskych Tepličiach. So súborom Musica aeterna absolvovala turné v ZSSR, Rakúsku, Alžírsku, Dánsku a i.

IMRICH SZABÓ už ako 15-ročný sa začal zaujímať o organ. Rozhodujúcim sa stalo náhodné zoznámenie s I. Barótyom, maďarským organistom, ktorý sa stal aj jeho prvým učiteľom. Po skončení gymnaziálnych štúdií bol prijatý na bratislavské konzervatórium do triedy I. Skúhrovej. V štúdiách pokračoval na VŠMU v Bratislave v triede prof. dr. F. Klindu. V roku 1982 bol štipendistom SHF a jeho školiteľom bol I. Sokol. I. Szabó sa zúčastnil niekoľkých medzinárodných súťaží — 1979 Pražská jar — získal 3. cenu, 1983 Medzinárodná súťaž F. Liszta v Budapešti — cena za najlepšiu interpretáciu súčasnej hudby. V tom istom roku v Trenčianskych Tepliciach získal cenu kritiky za najlepší výkon. Na interpretačnej súťaži SSR — odbor organ — v Piešťanoch udelili mu 1. cenu. I. Szabó vystúpil na mnohých koncertoch (aj v našom meste) nielen doma, ale aj v zahraničí (ZSSR, MLR, Rakúsko a i.).

19. 5.

SOBOTA

19.30
Dom umenia

ZÁVEREČNÝ KONCERT

JANÁČKOVA FILHARMÓNIA OSTRAVA

TOMÁŠ KOUTNÍK — dirigent

IMRICH SZABÓ — organ

BRIGITA ŠULCOVÁ — soprán

MARTA BEŇAČKOVÁ — alt

JOZEF ÁBEL — tenor

RICHARD NOVÁK — bas

MIEŠANÝ ZBOR MESTA BRATISLAVY

LADISLAV HOLÁSEK — zbormajster

JOSEPH JONGEN (1874—1954)

Koncertantná symfónia pre organ a orchester
(1928), op. 81

— — — —

LEOŠ JANÁČEK (1854—1928)

Glagolská omša pre štyri sólové hlasy, miešaný zbor,
orchester, organ na starosloviensky text

Úvod

Gospodi pomiluj

Slava

Vjeruju

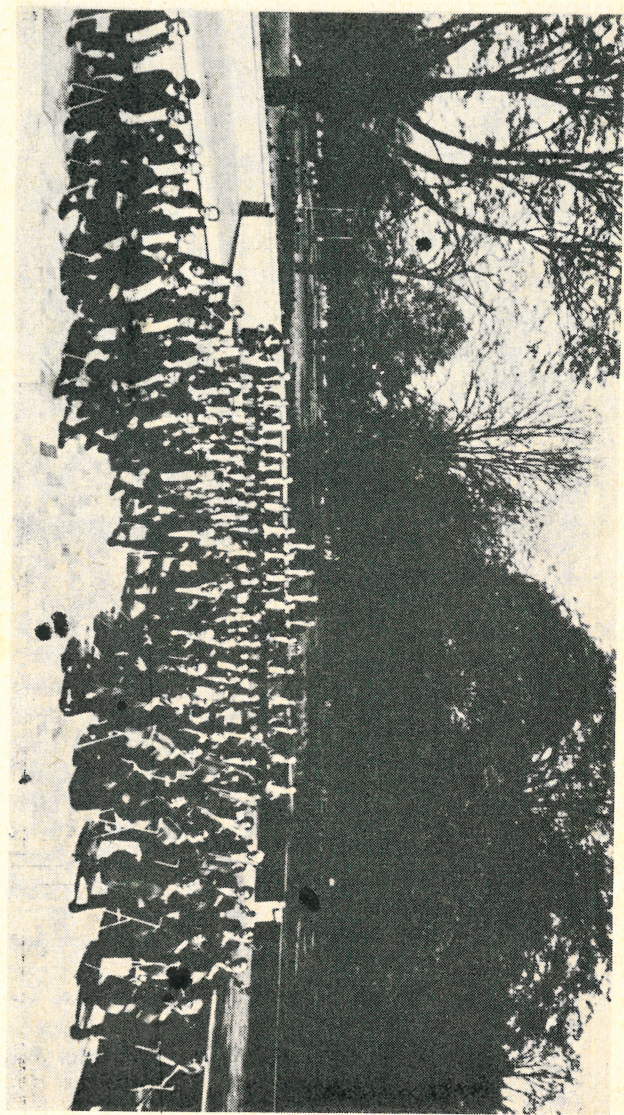
Svet

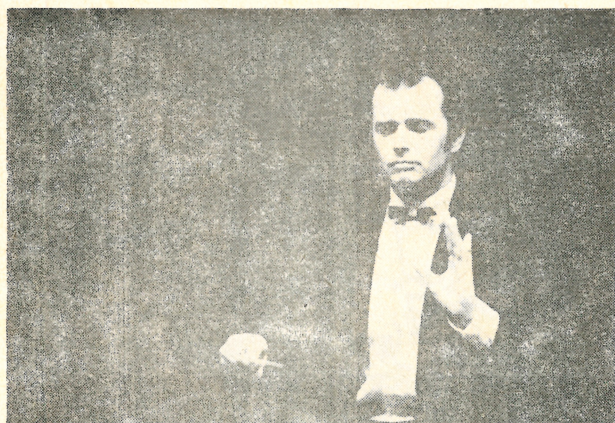
Agneče božij

Postludium

Intrada

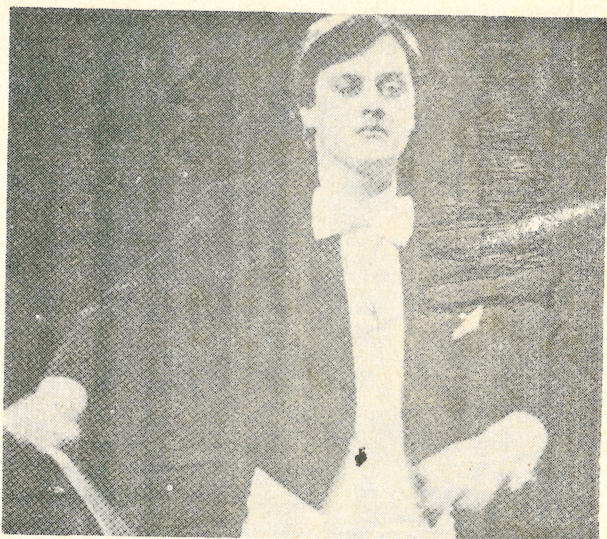

TOMÁŠ KOUTNÍK študoval na pražskom Konzervatóriu dirigovanie a hru na violončelo. V štúdiách pokračoval na AMU. Zúčastnil sa dirigentských kurzov vo Weimare u J. Markewitcha a K. Masura. Na Medzinárodnej dirigentskej súťaži vo francúzskom Besançone získal prvú cenu a v Katoviciach titul laureáta. Ako dirigent sa zúčastnil medzinárodných hudobných festivalov ako je Pražská jar, BHS a i. Pôsobil v Symfoniickom orchestri Bratislavského rozhlasu, pohostinsky vystupoval na čele všetkých našich popredných symfonických orchestrov vrátane Českej filharmónie. Toho času je šéfidirigentom Janáčkovej filharmónie. Ako dirigent pôsobil aj v komornom orchestri Puellarum Pragensis a Sukovom komornom orchestri. S veľkým úspechom hosťoval aj v zahraničí, v NSR, Francúzsku, Juho-slávii, Španielsku, Poľsku, USA, na Kube a i. Pravidelne nahráva pre Čs. rozhlas, televíziu a gramofónové zárody Supraphon a Panton.

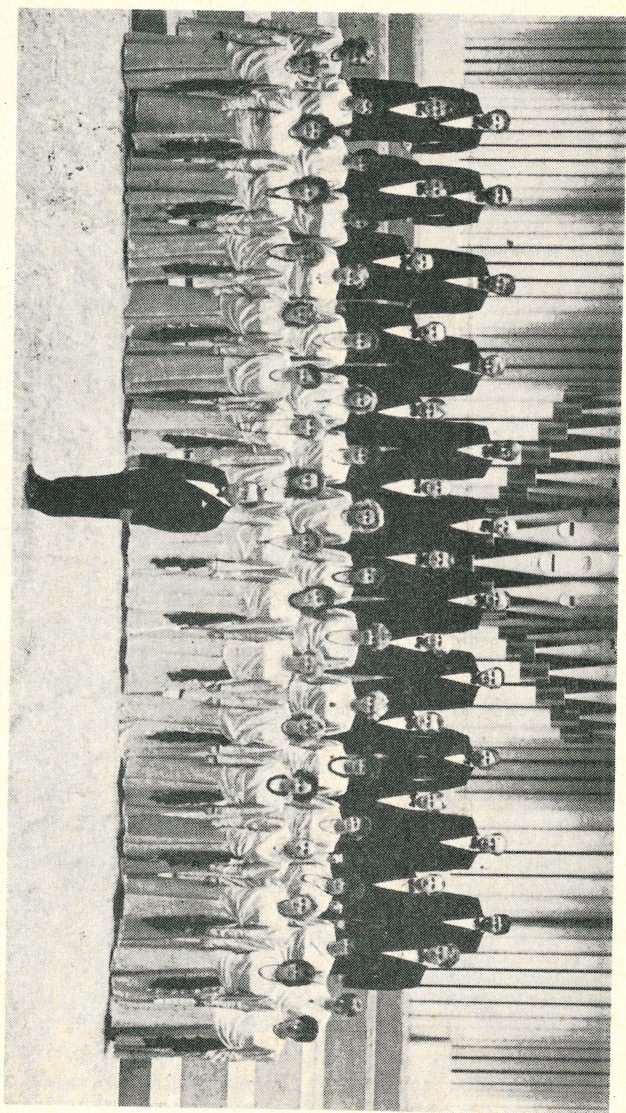
RICHARD ZIMMER sa narodil v Bratislave. Pochádza z rodiny vynikajúcich umelcov, otec je známy nielen ako hudobný skladateľ, ale aj ako dobrý klavirista, matka je akademická maliarka, starý otec Jozef Grešák je náš popredný východoslovenský skladateľ, ktorého skladby sú často na programe koncertov Štátnej filharmónie. Richard Zimmer študoval na bratislavskom konzervatóriu. V štúdiách dirigovania pokračoval na Vysokej škole múzických umení v Bratislave v triede nár. umelca Ladislava Slováka. Štúdium na tejto škole ukončil s červeným diplomom a cenou rektora VŠMU. Zúčastnil sa dirigentskej súťaže Maďarskej televízie. Od 14. sezóny je druhým dirigentom a bol aj hlavným dirigentom Štátnej filharmónie. Za tento čas presvedčivo dokázal svoju muzikalitu, pohotovosť, zodpovedný prístup k práci. Jeho koncert na prehliadke Týždňa slovenskej hudobnej tvorby vysoko hodnotili v odborných kruhoch. Úspešne hosťoval v NSR, NDR, Španielsku, MR, ZSSR, Kanade, Rakúsku a i.

SPEVÁCKY ZBOR MESTA BRATISLAVY je jedným z najúspešnejších reprezentantov slovenskej hudobnej kultúry. Patrí medzi najvyspelejšie neprofesionálne spevácke zbory na Slovensku. Vznikol v r. 1971 z iniciatívy Mestského domu kultúry a osvety v Bratislave z bývalých členov bratislavských vysokoškolských zborov. Je nositeľom titulu „Vzorný kolektív záujmovej umeleckej činnosti“, ktorý mu udelilo v r. 1986 MK SSR a Čestného uznania NV hl. m. SSR Bratislavy za kultúrno-osvetovú činnosť. Repertoár zboru tvorí popri dielach renesančnej a barokovej polyfónie a zborových dielach klasicizmu a romantizmu tiež tvorba skladateľov 20. stor.

Pravidelne sa zúčastňuje na domácich súťažiach zborov i súťažiach v zahraničí. Viackrát účinkoval na Bratislavských hudobných slávnostiach, na hudobných festivaloch v Žiline, Košiciach, Piešťanoch a Tr. Tepliciach, B. Bystrici, Spišskej Novej Vsi. V zahraničí dosiahol zbor niekoľko významných úspechov na medzinárodných zborových súťažiach v talianskom Arezze a Gorizzii, britskom Llangelene, maďarskom Debrecíne, rakúskom Spittali, kde sa umiestňoval na prvých a druhých miestach. Úspešne reprezentoval slovenské zborové umenie na festivaloch v švajčiarskom Lugane v španielskej Barcelone, Santanderi a v San Sebastiane, ako i na umeleckých zájazdoch v Lotyšsku a v Taliansku. Veľký úspech dosiahol zbor v r. 1984, keď na medzinárodnej súťaži speváckych zborov v anglickom Middlesborough získal jednu 1. cenu a jedno III. miesto.

Spolupracuje so slovenskými orchestrálnymi telesami, ako sú Slovenská filharmónia, Symfonický orchester i čas. rozhlasu v Bratislave, Slovenský komorný orchester, Štátny komorný orchester Žilina, Štátna filharmónia Košice, Camerata Slovaca.

Dirigentom a umeleckým vedúcim zboru je Ladislav Holásek, hlavný zbormajster opery SND.

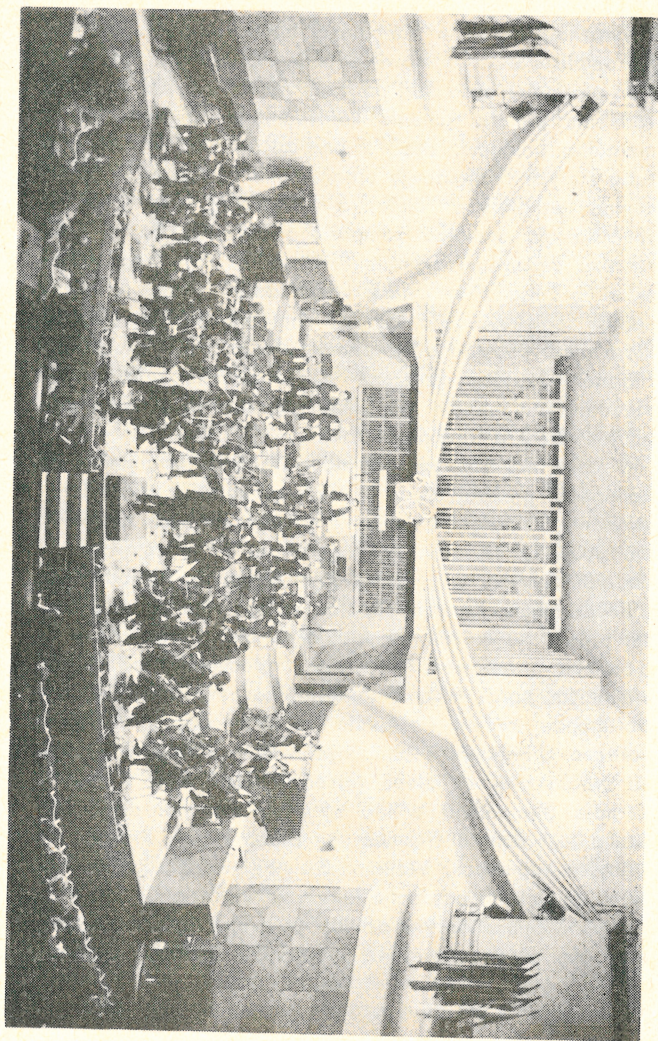

ŠTÁTNA FILHARMÓNIA KOŠICE vznikla uznesením Slovenskej národnej rady v roku 1968 ako druhý symfonický orchester koncertného typu. Svoju činnosť začala 1. januára 1969 a prvý koncert sa uskutočnil v rámci Košickej hudobnej jari 16. apríla 1969 v koncertnej sieni Domu umenia v Košiciach, kde do dnešného dňa je aj jej sídlo. Poslaním Štátnej filharmónie — podľa štatútu organizácie — je cieľavedomým, umelecky náročným a systematickým predvádzaním hudobných diel prispievať k uspokojovaniu kultúrnych potrieb našich občanov, napomáhať ich estetickému výchovu, rozvíjať koncertný život a dôstojne reprezentovať hudobné umenie. Pri plnení svojho poslania nadväzovala Štátna filharmónia na najlepšie tradície národného a svetového hudobného umenia a osobitne sa zameriava na reprodukciu a propagáciu slovenskej hudobnej tvorby. Veľkú zásluhu na dosiahnutí umeleckých úspechov a na vybudovaní Štátnej filharmónie mal najmä šéfdirigent Bystrík Režucha, ktorý 12 sezón stál na čele tohto telesa.

Za svojej existencie Štátna filharmónia uskutočnila stovky koncertov nielen v sídle svojho pôsobenia, ale v mnohých mestách Československa a v zahraničí. Okrem večerných koncertov uskutočňuje špecifické koncerty pre Hudobnú mládež — najmä pre tých, ktorí už v rámci vyučovania nemajú hudobnú výchovu a takto pripravuje svoje budúce publikum — a výchovné koncerty pre študujúcu mládež. V meste Košice je i usporiadateľom koncertov vrátane recitálov a festivalových cyklov (Košická hudobná jar a Medzinárodný organový festival). Osobitnou črtou Štátnej filharmónie je uvádzanie slovenskej tvorby, najmä premiér, ktoré priamo od autorov aj objednáva.

Štátna filharmónia Košice často nahráva pre Čs. rozhlas ako aj Čs. televíziu, spolupracuje aj s gramofónovým závodom OPUS. Zahraničná tlač a hosťujúci umelci — dirigenti, ako aj inštrumentalisti, vysoko hodnotia umeleckú úroveň orchestra.

Koncerty v zahraničí: Taliansko 1969, 1972, Poľsko 1970, 1978, Bulharsko 1971, 1973, ZSSR 1973, 1977, 1981, Španielsko 1975, 1979, 1980, 1981, 1987, Maďarsko 1975, 1986, 1987, 1990, NDR 1979, 1982, Juhoslávia 1979, Portugalsko 1981, Švajčiarsko 1981, Západný Berlín 1982, NSR 1984, 1986, Belgicko 1987, Grécko 1989, Rakúsko 1990.

Výraznou kapitolou francúzskej hudby bolo 17. storočie. Nekomplikovanosť formovej štruktúry, rytmu a melodickosť tvorí protipól k dôslednej polyfónii nemeckých krajín. Extravertnému poňatiu umenia korešponduje ľúbivosť, inštrumentálna brilancia, sklon k bezprostrednému účinku. Záľuba starých Francúzov v ornamentike (notáciou sa označovala len „kostra“ diela) a v zvukovej stavbe diel je silnejšia než samotná kompozičná technika. Tá je podriadená celkovému vyzneniu. Jednotlivé formy organových skladieb Luisa Marchanda vyžadujú presný a typický spôsob registrovania a rátajú s charakteristickými farbami, ktoré majú podklad a vysvetlenie v osobitosti francúzskych organov. Skladby označené „Dialogue“ sú založené na striedaní jednotlivých manuálov tak, aby sa uplatnil zvukový kontrast a farebné zostavy.

V čase najväčšieho rozkvetu organárskeho umenia na kontinente prežíval organ v Anglicku úpadok: násilné odstránenie z liturgie a zničenie takmer všetkých nástrojov. Do polovice 19. stor. sú anglické nástroje izolované od cudzích vplyvov, t. j. zvukovo a technicky jednoduchšie, obmedzenejšie. Koncom 18. stor. sa objavuje pedál a väčšie organy sa stavali len ojedinele. Slepý organista John Stanley reprezentuje tvorbou prechodný štýl medzi vrcholným barokom a galantným slohom. Voluntary bolo obľúbenou formou v 18. stor. Boli to skladby väčšinou voľného charakteru s imitačným vedením hlasov. Skladali sa zväčša z dvoch alebo viacerých častí, pričom prvá je pomalá (Prelúdium) a hrá sa princípálovými registrami; druhá je brilantná (Trumpet Air alebo Fúga), hrávaná na sólových registroch. William Boyce nadväzuje na tradíciu anglického organa a foriem voluntaries.

Johann Sebastian Bach bol vo svojej dobe oceňovaný skôr ako organový virtuóz, odborník na stavbu organov,

kapelník a učiteľ. Úžasná pracovitosť, náboženský aspekt prezentovaný pokorou, vnútorná stálosť, vyváženosť citového náboja s dokonalým zvládnutím kompozičnej práce ho rokmi postavili na piedestál napriek tomu, že sa o svoje skladateľské uznanie nezasadzoval.

Dôstojnou korunou jeho tvorby je posledné obdobie života, ktoré je podľa miesta pôsobenia nazývané lipským. Tu okrem kantát vzniklo v rokoch 1723—1727 šesť Triových sonát, ktoré sa pod názvom „Sonáty à 2 clavicebalo e pedal“ zachovali v Bachovom autografe, tzv. Lipskom rukopise. Triové sonáty sú vysokou školou hry na organe: vyžadujú úžasnú precíznosť, presnosť a sústredenie vo vedení troch samostatných melodických a rytmických línií. Po formovej stránke sú trojčasťové. Okrajové rýchle časti sú spracované fugátovou technikou a rozvedenia niektorých so svojimi bohatými moduláciami sú už predzvesťou rozvedenia v neskorších klasických sonátach. Prvá časť Sonáty G dur, BWV 530, je koncertantným Allegrom so sólovými úsekmi a tutti. Pomalá časť zvukovým čarom a citovou zaangažovanosťou vytvára intímnejší obraz. Záverečná časť, v ktorej Bach pracuje s dvoma témami, anticipuje stavebnou štruktúrou, rozletom fantázie a kompaktnjšou formou vývoj ku klasickej sonáte.

Toccata a fúga F dur, BWV 540, patrí k stavbou najmohutnejším organovým dielam J. S. Bacha. Uvedená je dvoma manuálovými a dvoma pedálovými sólami. Stredný diel je vybudovaný ako prevedenie novej témy, je to koncertantná časť impulzívneho charakteru. Fúga je v Bachovej tvorbe zvláštnosťou: je to jediná organová fúga s dvoma témami, ktoré sa v rozvedení objavia súčasne. Prvá téma má uhladené a spevné línie, druhá je tanečná. Obe sa prelínajú a dopĺňajú, nakoniec s prirodzenosťou splyvajú v závere, ako keby patrili vždy k sebe.

Keď prišiel Georg Friedrich Händel roku 1710 do Anglicka, mal už povest' svetovo známeho virtuóza a im-

provizátora. Bola to práve improvizácia, ktorá mu ako vyslancovi nemeckej kultúry otvorila srdcia Angličanov. Do svojich oratórií a opier vkladal celé improvizované ritornely, ktoré sa tak stali zárodkom organového koncertu. Samostatné sólové organové medzihry sa jeho súčasníci snažili po pamäti zapísať a s finančným úspechom ich vydávali tlačou.

Koncerty dokonale tmočia vzrušený a barokovo veľkolebý svet. Prevláda figuratívna technika s vysoko virtuóznym účinkom, veľkorysosť, sviežosť, ľudovosť a nevyčerpatel'ná podmanivosť fantázie.

Zakladateľský význam francúzskej národnej školy má tvorba a ideové zameranie Césara Francka. Franck dosiahol vo svojom diele syntézu dovtedajšieho francúzskeho umenia s jeho farebnosťou, fantáziou, jemnou náladovosťou a citovou vznietenosťou a nemeckou sústredenosťou, vysokou kultúrou hudobnej architektúry, dôslednosťou a schopnosťou myslieť v monumentálnych dimenziách. Priniesol oživenie zmyslu pre kontrapunkt, pre rozvíjanie tém a originálnym kompozičným princípom „cyklickým princípom“, v ktorom spojil dva formálne princípy: Wagnerov leitmotív a Lisztov monotematický sa mu podarilo vytvárať kompaktné a monumentálne diela.

Tento proces dozrel hlavne v oblasti organovej tvorby. Franck bol jedinečným improvizátorom a dlhoročným organistom v chráme Ste. Clotilde v Paríži. Mal neobyčajný zmysel pre farebné zvukové kombinácie a táto jedinečnosť sa stala základom pre obohatenie registračného plánu o nové nuansy. Skromný umelec sa stal zakladateľom novodobej organovej francúzskej školy.

Prelúdium, fúga a variácia h mol, op. 18 pochádza zo zbierky Šesť skladieb pre organ (1860—1862). V tomto triptychu je dokonale vyvážená štruktúra spojená s peknou melodickou invenciou. Prelúdium má pôvabne zdržanlivý charakter, podporený lyrickou témou bez náznakov senti-

mentality. Krátky medzivetný úsek pripraví nástup fúgy. Na jej vrchole, v dramatickej akordickej gradácii nastáva zlom: opäť sa v pôvodnej dynamike a farbe vracia v malej obmene začiatočná atmosféra a téma. Jej variácia spočíva v „natiahnutí“ fráze, čím sastupňuje vzrušenie a vytvára výraz silnej túžby, príznačný kompozičný prostriedok výrazu u C. Francka.

V Pièce heroique je na nevelkej ploche vykreslená cesta životom: sú v nej momenty dramatické a bolestné, lyrické a intímne, ale aj rozhodné a konfliktné. Freska životom je Franckom prežívaná úprimne, bez pompézosti. V úvode nastupuje téma hrdinu, sprevádzaná osudovo odbíjajúcimi akordmi. V priebehu ďalšieho rozvíjania je vystriedaná novými motívmi, novými rozprávačskými epizódami. Generálna pauza pred koncom prekvapí ako zastavujúci výkričník smrti — potom už víťazná apoteóza korunuje boj hrdinu.

Grande pièce Symphonique je prvou romantickou organovou sonátou. Franck komponoval a hral túto skladbu na kolaudácii organa v St. Eustache v Paríži. Svojou voľnou formou a cyklickou štruktúrou vzbudila už vtedy veľké prekvapenie. Prvá časť, Andantino serioso, pozostáva z dvoch elementov: pokojné kontúry počiatočného motívu sa striedajú s homofonickou a expresívnou odpoveďou.

Allegro non troppo e maestoso buduje na rytmicky pregnantnej téme v pedáli. Brillantnosť a virtuoza prvej témy je v kontraste s kontemplatívnosťou druhej. Stredné časti Andante, Scherzo — Allegro a krátke Andante sú klasickými časťami sonátovej formy. Presný registračno-zvukový plán počíta s bohatým využitím farebného spektra nástroja. Poslednou časťou cyklického princípu je Finale.

Tvorba nemeckého skladateľa Maxa Regera spadá do štýlovo nesúrodého obdobia prelomu storočí, kedy v lone dozívajúceho romantizmu klíči silná protirromantická reakcia. Reger sa svojím tvorivým programom a orientáciou

na absolútnu hudbu primkol k Brahmsovej estetike a polyfonickým myslením siahol k bachovským inšpiračným prameňom. Nevzdal sa ani harmonických výdobytkov wagnerovskej chromatiky a modulačne ju v mnohom obohacoval. Konštruktivistické myslenie potláčalo bezprostrednú citovosť romantizmu, Regerov racionalistický prvok sa stal východiskom neoklasicizmu.

Doménou rozsiahleho Regerovho skladateľského diela je organová tvorba. Reprezentuje ju 36 opusov, z ktorých polovica sú veľké cyklické kompozície. Posledná Regerova skladba pre organ *Fantázia a fuga d mol*, op. 135 b vznikla v období „voľného jenského štýlu“, vyznačujúceho sa snahou o presvetľovanie faktúry, prítlmenie expresie a uvoľnenie vnútorného napätia harmonických väzieb. Reger skladbu zložil na jar 1916, zadal do tlače a krátko pred smrťou stihol ešte s priateľom K. Straubem prezrieť korektúry. Pod Straubeho vplyvom pôvodnú podobu zredukoval o niekoľko desiatok taktov, takže z koncertných podíí poznáme vlastne skrátenú verziu.

Veľký žiak Ferenc Liszta Július Reubke napísal svoje reprezentačné dielo v roku 1855. Štýlovo toto dielo vychádza z obdivu Lisztovej klavírnej sonáty h mol, technicky a zvukovo je ovplyvnené Lisztovou Fantáziou na chorál „Ad nos, ad salutarem undam“. Sonáta c mol s podtitulom „94“ žalm patrila k tomu najlepšiemu, čo bolo pre organ v tom čase napísané. Všetky časti Sonáty (Grave — Largo — Allegro con fuoco — Grave — Adagio — Lento — Allegro — Più mosso — Allegro assai / plynú attacca. Veľkolepo komponované dielo je rozpracované s fantáziou, so zvukovým bohatstvom a so zmyslom pre gradáciu výrazu. Reubke je romanticky exaltovaný, ale tiež básnivý, snivý, v jeho hudobnom výraze nechýbajú elementy nástrojovej virtuozity, brilantnosť. Dramatické úseky sú architektonicky vyvážené meditatívnyimi, lyricky nežnými prvkami.

Belgický skladateľ a organista Joseph Jongen bol nadšeným prívržencom impresionizmu. Študoval na Konzervatóriu v Liege, neskôr pôsobil ako riaditeľ Kráľovského konzervatória v Bruseli. Spočiatku sa v jeho diele prejavoval silný vplyv Césara Francka. Jongen sa však snažil priklonom k domácim ľudovým námetom vytvárať moderné národné valónske umenie. Jeho výraz je kultivovaný a jemný, upútava nežnou kresbou melódie a apartnými rytmami.

Konzertantná symfónia mala premiéru v r. 1935 v Carnegie Hall (USA). I keď je jej hudobná reč na r. 1926 (rok vzniku skladby) konzervatívna, celkový účinok ju vyzdvihol vysoko. Pozoruhodná je vyrovnanosť virtuózneho organového partu s orchestrálnym. V organovom parte poznať Jongenovú záľubu v spevnej melodike a zámerné akordické postupy charakteristické pre Francka a Widora. Orchesterálny part je bohatý na farby: pripomína Ravela alebo Dukasa. Konzertantná symfónia je dielo, ktoré kritika označuje pojmom „prístupné“ a ktoré responduje poslucháčovi na prvé počutie. Organ ma virtuózne rolu: nepretržite, tridsaťpäť minút spolu s orchestrom splieta zvukovú tapisériu a celkový dojem je silne symfonický, jednoliaty.

Maurice Duruflé dlhé roky patril medzi najvýznamnejších francúzskych organistov. V jeho tvorbe sa prejavuje kompozičná istota (bol profesorom harmónie na parížskom konzervatóriu), ale aj interpretačné skúsenosti z modernejšie stavaných nástrojov. Organista v St. Étienne-du-Mont v Paríži dedikoval svoju Suiu pre organ op. 5 učiteľovi Paulovi Dukasovi. Je trojčastová (Prélude — Sicilienne — Toccata) a nesie znaky francúzskej noblesy. V Prélúdiu prevláda farebná invenčnosť, registračno-zvukový rafinovaný plán, Toccata je bravúrna, virtuózna a rytmicky exponovaná s prevládajúcim motorickým prvkom.

tentokrát však v podobe jej starozákonného modelu, príbehu Jóba. V oboch postavách ide o zmysel ľudskej existencie, i keď u Jóba je daný dôraz viac na zmysel ľudského utrpenia. V tom bola kniha prevratná už pri svojom vzniku. Do tej doby bola totiž nemoc a chudoba považovaná za trest a následok hriechu. Autor knihy Jób sa po prvýkrát postavil na stranu chudobného a postihnutého a formuloval svojim dielom tézu celkom odlišnú: utrpenie je údelom, s ktorým sa musíme vyrovnáť, ale ktoré neuberá v ničom na dôstojnosti človeka.”

V názve *Nedeľná hudba* naznačil skladateľ, že mu išlo o umelecký prejav nevšedný, sviatočný, povznášajúci. Velebný zvuk kráľovského nástroja, rozohraný do celej šírky svojej farebnej nádhery, dodáva dielu vážne, slávnostné predznamenanie. Prvé dve časti *Fantázia I. a II.* sú spojené spoločnou témou, ktorá je v prvej základom variačného spracovania a v druhej sa pripája k dvom iným v mohutnej gradačnej klenbe. Posledná časť — *Finále* — má tému ako trúbkovú fanfáru: zvolávanie živých po bitke. Význam toho sugestívneho obrazu chápe autor ako alarm všetkých kladných síl ľudskej osobnosti. Ďalší priebeh časti ju vedie k víťaznému záveru.

Nedeľná hudba bola napísaná v roku 1958.

Ján Zimmer patrí k typu skladateľov, ktorých vývoj sa ubera priamočiarou cestou, bez výraznejších cezúr a zlomov, plynule, formou zdokonaľovania a prehlbovania vlastného prejavu. V jeho tvorbe dominujú skladby pre klávesové nástroje (klavír a organ) a rozsiahle symfonické diela. Zimmer nepodľahol módnym vlnám a experimentovaniu: ostal verný tradíciou overeným princípom. V tvorbe pre organ sa najvýraznejšie prejavujú typické znaky Zimmerovho kompozičného myslenia: nadväzuje na kompozičné princípy baroka a klasicizmu rozvíjaním kontrapunktických techník a prvkami sonátovej formy. *Concerto polifonico* pre organ a orchester dokončil v r. 1986.

Skladba vznikla k oslavám výročia príchodu slovanských vierozvezcov sv. Cyrila a Metoda do Veľkomoravskej ríše. Hlavná myšlienka čerpá z hymnického chorálu Veni Creator Spiritus a v priebehu koncertu je variačne spracovaná výlučne polyfonickým spôsobom.

Jeden z predstaviteľov výrazne a cieľavedome sa prejavujúcej generácie mladých českých skladateľov Jiří Gemrot absolvoval v roku 1981 na pražskej AMU v triede J. Pauera. J. Gemrot si uvedomuje krízu súčasnej hudby a usiluje sa preto o nadviazanie prerušovaného vývoja a o vlastný príspevok k vytvoreniu syntézy, ktorá by viedla k oživeniu záujmu publika. *Altenburské fantázie* pre organ mali premiéru v r. 1989 a sú spomienkou autora na jedinečný organ v Altenburgu.

Kompozičné techniky konca 19. a v 20. storočí prinášajú do hudby celkom nové a často originálne pohľady. V oblasti organovej hudby sa objavujú nové požiadavky na zvukové stvárnenie, v nemálo prípadoch interpretačné experimenty s nástrojom, často je pre autora inšpiračným zdrojom majstrovstvo jednotlivých hráčov a možnosti organov na konkrétnych miestach a v celkom konkrétnych podmienkach. Hráč a nástroj sa tak stáva spolutvorcom konečnej verzie diela. Na špecifické ciele je zamerané i dielo Richarda Stöhra, Clifforda Demaresta a Raymonda Deane a.

PATRONÁTY:

4. mája: Datasystem, štátny podnik
Stredná priemyselná škola stavebná
7. mája: Stavoprojekt
8. mája: Keramické závody PR
Gymnázium, Šrobárova 46
10. mája: Výskumný ústav elektrických strojov
12. mája: Štátna vedecká knižnica
19. mája: Lekárska fakulta UPJŠ
FNsP tr. SNP
Čs. televízia

DISPOZÍCIA ORGANU V DOME UMENIA

I. manuál

Burdon	16'
Principál	8'
Flauta rúrková	8'
Flauta zobcová	4'
Oktáva	4'
Kvinta	2 2/3'
Superoktáva	2'
Mixtúra 5—6x	1 1/3'
Trúbka	16'
Trúbka	8'
Trúbka sólová	8'
II/I	
III/I	

II. manuál

Kryt	8'
Kvintadena	8'
Principál spevný	4'
Flauta kopolová	4'
Oktáva	2'
Flauta lesná	2'
Kvinta	1 1/3'
Septima	1 1/4'
Superoktáva	1'
Nóna	8/9'
Seskvialtera 2x	2 2/3'
Akúta 4—5x	2 2/3'
Roh krivý	8'
Šalmaj	4'
Tremolo	
III/II	

III. manuál

Flauta drevená	8'
Viola	8'
Principál	4'
Roh nočný	4'
Nazard	2 2/3'
Flauta priečna	2'
Tercia	1 3/5'
Flauta syčivá	1'
Mixtúra 4—5x	1 1/3'
Cimbal 3x	1/3'
Dulcian	16'
Hobojs	8'
Trúbka jasná	4'
Tremolo	

Pedál

Principal	16'
Subbas	16'
Oktáva	8'
Flauta krytá	8'
Superoktáva	4'
Pommer rúrkový	4'
Flauta plochá	2'
Mixtúra 6x	2 2/3'
Pozauna	16'
Trúbka basová	8'
Klarina	4'
I/P	
II/P	
III/P	

Programový bulletin

XX. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO FESTIVALU

Zodpovedný redaktor:

Judita Štofková, predsedníčka Prípravného výboru KHJ

Zostavila: Angela Janušková

Rozbor skladieb: Emília Dzemjanová

Dramaturg MOF: Ivan Sokol

Obálka: Akademický maliar Tibor Gáll

Foto: Slovkoncert, Hák, Písecký, Jiroušek, Trn

Tlač: Východoslovenské tlačiarne, z. p. Košice

Náklad: 1000 ks

Cena: Kčs 5.—

Redakčná uzávierka: 31. 3. 1990

Zmena programu a účinkujúcich vyhradená

